

Rahvanäitelava

Praktiline väketeatrite häälekandja
Teine aastakäik

Nr. 8

Ilmub käesoleval aastal 10 numbrit. Aastakäigu ettetellimushind Kr. 6. Välismaale Kr. 8,50. — Toimetuse ja talituse: Tallinn, Vene tänn. 6, Tavet Mutsu Teaterkirjastusäris, tel. 445-94. Posti jook. arve 58

1932

Rasked ajad!

Toimetusele on saabund alljärgnev kirjutis, mille siinkohal avaldame, suhtudes ise teemile erapooletult.

Toimetus.

Kord nuriseti meil repertuaari puudusest. Nüüd on meil repertuaari üleliigagi palju. Kuid nagu elu kunagi pole küllalt hää, nii on ka teatrielus uus pahe tekkind päevakorda: rahvas on vaene, tema taskud on teatrikunsti jaoks lukus, ei ole enam kellele mängida. Eriti rohkesti on kuulda sellist nurinat maalavadelt. Ja nõnda me märkamegi siin-sääli piduaffiisidel, et pääsmete hinnad on poole võrra löödud alla. Kuid ka see ei aita, saalid haigutavad sellele vaatamata tühjusest. Muidugi põhjus leitakse kergesti: rasked ajad! Kuid see on siiski põhjus, millele liig palju otstarbetult süüd veeretatakse. Väga kahtlane, kas meil parematelgi aegadel seltsimajad rahvast kubiseks. Kas vast põhjuseks ei ole see, et seltsimaja, s. t. koht, kust publikule midagi tahetakse pakuda, ise vaene on. Ja ei mitte sedavõrt majanduslikult, kui just moraalselt. Käsi südamele: kas oleme pakutava eeskava juures niipalju vaeva näind, et selle eest seltsimaja rahvast tahaksime lõhki ajada?

Meie kultuur teeb hiiglasamme. Küladesse on võrsund intelligentne generatsioon, kes oma hariduse on saand linnades ja sääli tutvund kutselise teatriga. Meil on rändteater, kes viib järjekindlalt kosti provintsi — ka sellel on suur koht täita maainimese kunstiliste tarvete rahuldamiseks. Ent kõigele sellele arenemisele vaatamata pole märgata maalava arenemist. Sääli tehakse ikka veel endiselt janti. Sääli lüüakse näidend tihti paari-kolme harjutuse järgi laval maha ja siis pärast imestatakse, et miks see rahvas küll meie kunsti toetada ei taha.

On olemas kohti, kus, vaatamata surutisaegadele, väga elavalt võetakse osa seltskondlikust tööst ja piduõhtuist. Kuid peab ütleva: sääli on olnud just päästjaks tubli töö ja väärikas ettekanne ja selle jaoks leidub ka vaesel mehel oma sendikene.

Nõnda siis: peaksime vähem nurisema ja rohkem tegema tööd. Oleks viimane aeg maalavadel mängutaset tõsta. Praegusel raskel ajal ei saada kergesti kellegi taskust raha välja meelitada, selle eest peab ka tõesti midagi hääli olema pakuda.

D. N.

Foto T. M.

Martin Taras

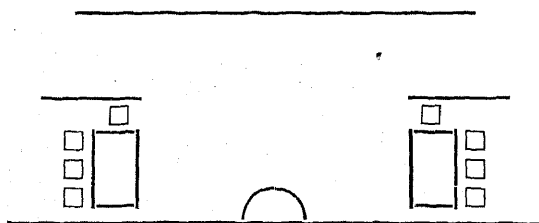
Cavaradossi osas „Tosca“

Praktilise väikelava tüüp

(Järg.)

Pildi vaheajal tõmbame jälle esimesed kardinaid lahti, asetame mõlemile poole kardinaid lauad rütülittele, veel mõned esemed ja vapid ning lava ongi jälle tarvita-miskõlvulik (joonis nr. 28).

Joonis nr. 28.

Nagu eeltoodust näha, lubavad kardinaid väga suuri lavastamise võimalusi, ja seda mitte üksnes toodud näidendi vaid ka paljude teiste suhtes.

Kardinate süsteemi läbiviimist väikelavadel tahaks tõsiselt soovitada.

Praktilise kardinalava tehniline sissesäädmine

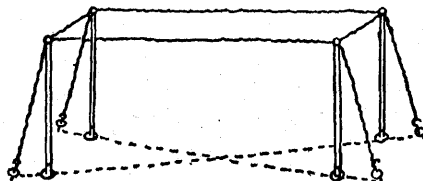
Kardinalava süsteemi praktilikkusest oli meil juba eelpool juttu. Sääl me nägime, et kardinaid on eriline tähtsus kahel juhul: 1) kui näidend nõuab rohkeid ja kiireid dekoratsioonide vahetusi ja 2) kui lava on pind- ja ruumalalt muu dekoratsioonide jaoks liig väikene. Ent väikelavadele võiks kardinalava eriti olla tervitatav, kuna ta kõige muu juures veel tuleb palju odavam, kui tavaline dekoratsioon.

Alaliselt valmis seisvale lavale, kus raamistik dekoratsioonide üles panemiseks

juba olemas, on õige lihtne kardinaid sääda. Kuid on ju maal olemas õige lihtsaid, ajutiselt ülesäätatavaid lavu, nagu seda tihti koolimajades võib märgata. Kuidas sääli lihtsalt ja praktiliselt sisse sääda kardinaid?

Viimaste juhtude jaoks toomegi siin praktilise näite.

Kardinalava kondikava moodustavad 4 puulatti, igatüks umbes 4 m. pikad, millised kruvidega lavapõranda külge kinnitatakse. Nende lattide ülemised otsad ühendatakse nüüd tugeva, umbes pliatsi jämeduse traadiga, neljast küljest omavahel. Iga nelja lati ülemisest otsast lähevad diagonaalide suunas n. n. traat-toed, millised kruvide abil kinnitatakse lavapõranda külge. Nii on lava kondikaval kindel tugipunkt ja seisukoht ja tugevuse mõttes on ta jõuline kandma igasugu raskusi, mida dekoratsioonid temale tuginedes vajavad. Ülevaate sellest konstruktsioonist annab joonis nr. 29.

Joonis nr. 29.

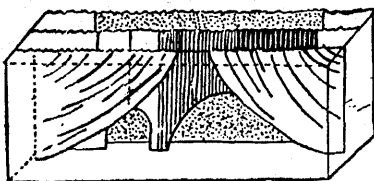
Ülemised traadi servad on publiku eest varjatud muidugi soffitedega, nagu see tavaliselt ikka sünnib. Loomulikult — ka eesriie ei vaja midagi uut, vaid on endine.

Nüüd aga ligemalt kardinat est.

Need on topeltlaiad (110 sm.) ja kõige- parem — satiinist. See riidesort on soovi- tav esijoones just seepärast, et ta tarvita- misel ei kortsu, liig raske ei ole, läbi ei paista ja oma sileda läikepinnaga väga laseb mõjule pääseda kunstlikkudel val- gustuseffektidel. Selle riide sobivamad lava- värvid on:

1. õrn, mitte liig hele roheline,
2. tume siidikollane, nagu läbipaistev kuldooker,
3. veinipunane,
4. külm sinakas hall.

Kardinad pannakse rõngaste abil lii- kuma traatidele, mis ühendavad küljetraate ja nende traatide arv oleneb soovist. Iga- tahes aitab küllaldaselt 3 traadist ja kar- dinast. Neid kardinaid võib traatidel ase- tada ja paigutada täiesti soovi järele. Kord võivad nad vabalt, voltideta rippuda, kord täiesti volditatud olla, kord alumised servad kahele poole tõmmatud olla. (Vaata joonis nr. 30.)

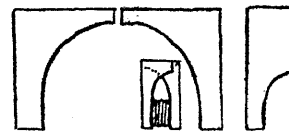

Joonis nr. 30.

Ühe lavapildi jaoks võib tarvitada mitut värvi kardinaid, sest iga teatud värv on tarvilik teatud looduspildi esitamisel: tänav- stseenide jaoks halli ja kollast, metsade ja põldmaastikkude jaoks rohelist, vangla jaoks halli mustaga, peosaali või buduaari jaoks punast jne. Suure mõjundi kardinatetele an- nab ka värviline valgus. Nii muudab kol- lane valgus halli veel hallimaks (liivavär- viliseks), sinine valgus punase sügavilillaks, roheline valgus punase pruuniks jne.

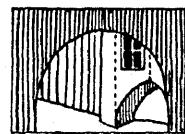
Muidugi, ainult kardinatega midagi teha, s. t. lavapilti üles sääda, pole või-

malik. Seepärast peame kardinaile lisaks ja abiks tegema mõned näiteseinte taolised esemed. Kuid need tulevad hulga lihtsamad. Seks on vaja üksikuid suuremaid ja vähe- maid poolkaari. Need on puuraamistikud, mis kaetud soovitud värvi papi või pabe- riga. Et papp kaunis odav ja pääle selle veel kergesti vahetatav on, võib soovitud värve ümber asetada. Neid kaari (vaata joonis nr 31) võib kasutada väga mitut

Joonis nr. 31.

moodi igasugu võlvistikkudeks, aga samuti usteks ja akendeks, kuna nad, nagu jooni- seltki näha, kergesti on üksteise pääle lüka- tavad ja välist kaju muutvad. Nimetatud lavaesemed on tarvilikumad n. ö. ehituste järelaimamiseks (toad, tänavad, võlvialused jne. jne. Vaata joonis nr. 32).

Joonis nr. 32.

Looduse piltide kujutamiseks läheb mui- dugi vaja ka üksikuid maastiku osi, mida tagaplaanile tuleb asetada. Nendest aga oli pikemalt juttu käesoleva üldtöö alguses. („Praktilise väikelava tüüp“ esimene anne.) Igatahes lõppsõnana võiks selle asja kohta öelda seda, et lavatehnika jaoks läheb ik- kagi ka tarvis annet ja et palja teoreeti- kaga, õperaamatu järele vaid teatud alg- teadmisi võib omandada, millised tegelikus töös kõigiti oludekohaselt võivad ja pe- a- v- a- d täienema. Kardinlava vajab just hääd praktikat, siis võivad tulemused olla väga tasuvad.

Kunstlikud ninad

Väljavõte ilmunisel olevast V. Tofferi käsiraamatust „Maskjumestus-õpetus“

Suure iseloomustuse näole annab nina, tema nähtav vorm. Selle juures on mõõduandev raassiline kuuluvus, rahvus, kui ka osa mängija karakter. Juut, venelane, mongool või neeger on juba üldiselt tuntud oma karakterliku ninaga.

Joonis nr. 1.

Kuid ka koomiline nina tahab kunstlikku tööd. Siin on võimalused väga suurepiirilised. Palju on siin juba muutunud traditsiooniks. Vaevalt võib laval kujutada üht koomilist rätsepat ilma terava, pika ninata (joonis nr. 1), olgugi, et vaevalt kunagi selline nina rätsepaametile iseloomustav on ja et sama hästi ka kõver ja kumerninalisi rätsepaaid olla võib. Kuid lava ei vaja sellist loogilist mõttekäiku. Siin on tähtis saavutada effekte, olgugi see mõnikord loodusega vastolus ja ebakõlas. Kingsepal on kindlasti õige tüse, suur ja endastmõistetavalt punane nina, kuna ta ju

Joonis nr. 2.

joob. (Joonis nr. 2.) Häda sellele kingseपालe, kellel pole paksu punast nina, ta pole siis ka ehtne kingsepp.

Joonis nr. 3.

Selliseid iseloomustavaid ninatüüpe, mis vastavad teatud karakteriga inimestele või iseloomustavad neid, võiksime loetella terve rea. Kuid piirdume siinkohal vaid mõne üksiku tähtsama, n. n. karakterninaga.

Joonisel nr. 3 näeme koomilist sarvnina. See sobib hästi koomilisele noor-

Joonis nr. 4.

sõdurile, totakale poisile, klounile jne. Selliseid koomilisi sarvninu võib teha mitu variatsiooni, kord nina otsa üles, kord paremale poole üles, kord vasakule poole üles tehes.

Joonis nr. 5.

Joonisel nr. 4 näeme kongnina, milline iseloomustavalt hästi sobib tüübilise juudi maskile. See nina kumerus võib olla kas suurem või väiksem, sellejärele, kuidas see sobib tüübile.

Joonis nr. 6.

Joonis nr. 5 annab kujutluse tõsisest karakterninast. Selline nina iseloomustab eriti greek-lasi ja roomlasi.

Joonisel nr. 6 on aga toodud tõelikult õõnes nina, milline kunstlikult, kiti juurelisamisega on muudetud sirgjooneliseks moodsaks ninaks.

Sobivamaks kunstliku nina tegemise materjaliks on ninakitt, milline väga hästi end soovitud kujul laseb vormida ning ka muile nõuetele täielikult vastab.

Joonis nr. 7.

Enne ninakiti ninale panemist kuivatatakse nina hooliga, või erijuhul, et veel rohkem kindlustada vastupidavust, määratakse üle mastiksigiga (habemeklepega). Siis murtakse ehk lõigatakse ninakitist tarvilikus suuruses tükk,

muljutakse see sõrmede vahel pehmeks ja paenduvaks, antakse talle ettenähtud umbkaudne vorm ja surutakse see ninale (joonis nr. 7). Siis litsutakse ettevaatlikult sõrme küünega kiti ääred ihule ligi ja siis voolitakse ninale tema ettenähtud kindel kuju (joonis nr. 8). Lõpuks kaetakse see nina ühetasaselt ihu põhivärviga. Effekt on väga loomutruu.

Joonis nr. 8.

Sellisel kombel tehakse ninakitist iga-suguseid kõrgendusi näol: inetuid käsnu ja muud sarnast.

Laste mänguteater

Tema ehitus, sissesääd ja käsitlemine

Aineil A. T.

(Järg.)

2. Lasteteatri käsitlemine

Kui oleme laste mänguteatri valmis ehitand, kui omame vastavad dekoratsioonid (kas valmisostetult või isetehtult), siis tekib küsimus — kuidas viia läbi seda kõige tähtsamat osa mänguteatri juures, nimelt mängu ennast.

Mänguteater ei ole suur lava, kus lapsed ise saaksid liikuda ja mängida, vaid, nagu teame, väikene, suurt lava järelaimav ehitus. Laval liiguvad siin ainult joonistatud papp-kujud, kuna lapsed ise neid, vaatajaile nägematult, liigutavad ning ise ka teksti loevad. Muidugi jääb vaatajale, eriti väiksele vaatajale seejuures mulje, nagu kõneleksid papp-kujud ise.

Neid pappkuje, vastavalt näidendis esinevaile tüüpidele, võib kas valmistehtult osta või ise paberile joonistada, sitkele papile kleepida ja siis äärjooni mööda välja lõigata.

Nüüd tekib küsimus, kuidas need kujud laval püsti seisavad ja kuidas neid liigutada.

Kui oleme kuju äärjooni mööda välja lõigand, samuti alumise serva ühetasaseks teind, kinnitame liimi abil kuju alumise serva taha n. n. puust tugiklotsi. See klots oma kujult ei tohi olla nii suur, et ta paisataks kuju takka välja. Nõnda siis on ta laius olenev kujust. Tema pikkus aga (kujust lugedes tahapoole) võiks olla umbes 3 sm. (Väiksemamõõduline ei hoiaks kuju ülal.) Et kuju püstiseismist tagada, teeme klotsi tagumise serva kõrgema, seega ka raskema. Ütleme, et tagumise serva kõrgus on umbes 2 sm., esimene serv on siis $1\frac{1}{2}$ sm.

Klotsist puurime pikuti (kuju ja pinna

suunas) läbi augukese. Selle toiminguga oleks meil kuju lava jaoks tarvitamiskõlbulik.

Et kuju laval liigutada, seks peame kasutama just eelnimetatud klotsis asuvat augukest. Nüüd meisterdame umbes 30—50 sm. pika ümariku puukepikese, mille üks ots pikkamisi, ora taoliselt läheb peenemaks. Kepikese praktilisemaks kasutamiseks võime teravaks lõigata ka teise otsa. Selle kepikese otsa torkame õrnalt kuju taga olevasse klotsi auku ning sel kombel võime kepi abil kuju laval edasi tagasi liigutada.

Kui näiteks kuju paremalt lavale lükame, kuid vasakult välja peame lükkama, siis tõmbame kepikese, mis õige õrnalt oli auku lükatud, ettevaatlikult säält välja, pistame vasakust küljest, s. t. lava teiselt küljelt, vasakpoolsesse auku ja tõmbame nõnda kuju vasakult, soovitud kohast välja.

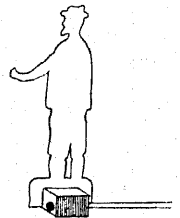
Nõnda saame kuju kõigiti liigutada.

Muidugi — kepikese auku panemisel ja välja tõmbamisel peame toimima väga ettevaatlikult, et kuju ümber ei kukuks.

Nimetatud kujude liigutamiseviis on oma iseloomult lihtsaim ja mänguteatri lavapraktikas tarvitavaim. Selge pildi klotsist, klotsiaukudest ja liigutamise kepikesest annab joonis nr. 26.

Nüüd tuleme huvitava küsimuse juure: kuidas sünnib näidendi tegelik läbiviimine laval.

Nagu suurteater, nii tarvitab ka mänguteatergi oma tehnilist personaali. Tüki ettekandmisega ei saa toime üks laps. Vähe-
malt kaks peab neid olema. Mida rohkem,

Joonis nr. 26.

seada parem. Tööd leidub igale. Ütleme: üks sooritab valguse- ja helieffekte, teine hoolitseb tehnilise sisseseade ja dekoratsioonide eest, kolmas ja neljas liigutavad kuje ning loevad näidendi teksti jne.

Papp-kujud teadagi on tummad. See pärast nad ainult liiguvad laval, kuna lapsed loevad nende teksti. Oleks muidugi häa, kui neid lugejaid oleks rohkem, sest üks laps ei saa ju oma häält muuta mitme tüübi kohaselt, nagu seda nõuab näidend.

Samuti, nagu ei saa papp-kujud teha häält, ei saa nad ka teha liigutusi. Kuid näidendis näeb tegevustik tihti ette sarnaseid lauseid: „lööb teda“, „tõukab teda“ jne. Selliste lausete juures tuleks seada nii, et lause saaks öeldud siis, kui pappkuju on tõmmatud mõne lavaeseme varju (kivi, puu, pöösas jne.). Kuna suure näidendi juures selliseid lauseid laval tegelikult tehakse, peab mänguteater laval leppima vaid nende lugemisega. Kui aga kujud selle lause lugemise ajal kusagil varjundi taga on, saab publik öeldud lausest päris elulise ja tõetruu efekti.

Oleme sellega jõudnud oma kirjutise lõpuni. Kindlasti on nüüd igal väiksel selge pildike olemas lasteteatrist, tema konstrueerimisest ja temaga käitumisest. Lõpuks aga tahaksime siiski veel anda väikese piltliku ülevaate ettekande tegelikust käigust.

On dekoratsioonide ja valgustus-proovid, kujude proovid ja lugemise harjutus-proovid juba seljataga, on igatüks oma ülesandes

kindel ja kui kõik peaproovil sobib — on saabundki puha silmapilk, mil võime tüki päältvaatajaskonnale, s. t. publikule, edasi anda *).

Meil on kõik vaatused läbi proovitud, (mitte ainult esimesed!) reshishöör ja teatri-direktor — niisugused ametmehed peavad ju kindlasti olema — on raamatusse vajalikud märgusõnad üles tähendand, samuti ules märkind igas vaatuses vajalikud kujud, samuti rekvisiidid, on leppind kokku valgustusmeistriga efektide loomises ja on võib olla kujude liigutamise oma ülesandeks võtnud.

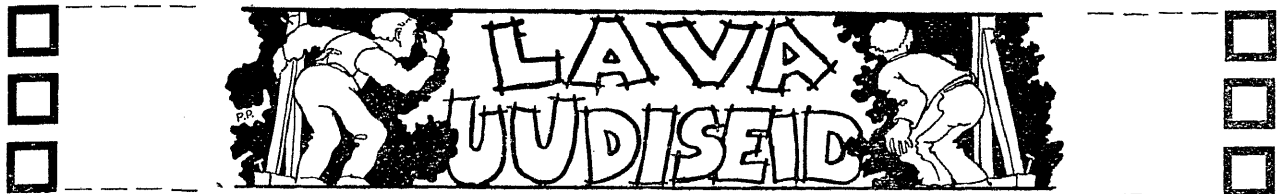
Teda aitab sõbralikult masinameister, kes on ametis ka eesriide allalaskmise ja ülestõstmisega ja lampide kustutamise ning süütamisega. Vajalikud dekoratsioonid, soffitid, rekvisiidid ja kujud seisavad valmis-korraldatult lava kõrval laual. Kastikene värviliste klaasidega valgustuseffektide saavutamiseks on valgusmeistrile käepärast, ühesõnaga kõik on eeskujulikus korras.

Ülejäänud personaalile oleme jaganud tekstiraamatud, kusjuures muidugi juba eelproovidel on leitud igale osale sobiva häälega lugeja.

Ettekande õhtu on saabund. Saalis ootab publik. Teatridirektor viskab veel viimase pilgu teatrile ja personaalile ning annab siis kella. Saalis vaikus. Valgustus vaatajate ruumis kustub ja eesriide kergib...

*) Kõigepäält muidugi seame lava ukse vahele ülesse, nagu sellest jutt oli eelmise päätüki lõpus.

Ar. Rutoff

Wäimehed

Romöödia kolmes waatuses

Zegelased:

Mart Saar, „Raadiku“ talu omanik
 Mari, tema naine
 Linda, nende tütar
 Ants Wares } teenijad „Raadikul“
 Kaarel Kuff }
 Tiina Leil }
 Andres Kirilow
 Peeter Ränd, „Orjalawa“ talu peremees
 Maret, Antsu ema

Meg: tänapäew. Koht: küla.

Saatesõnats

Omaaege draamaga „Kiwi“ jäädvustas Kristjan Rutoff oma nime meie draamakirjanduse ajalukku. „Wäimehed“ on sama autori uus sünnitus, wastaw nüüdisaja nõuetele ja töökspidamistele.

„Wäimehed“ ei lahenda oma süsbeega mõnd terawat päewaküsimust, pigem on ta näidend lõbuks ja naeruks, milles peituwate situatsioonide ja koomika wastu tahes-tahmatult põrkub puruks nii mõnigi aktuaalne pahe ja sotsiaalprobleem.

Nõudlikule ribade wahelt ütlew, wähenõudlikumale lihtne, südamlit naljakoopia elust, sellisena ei saa keegi „Wäimeeste“ edufuses kahelda ja sellisena on tal kindel koht täita meie arenewas lawakirjanduses.

Wäljawõte näidendi lõpuwaatusest

Ants. Kas kõlbab niiviisi tasuda? Heateod ja kartulikraapimised?!

Maret. Kas sa kuuled! Nende heateod? Päh! Et siin saunanurgas on peetud? Kas muidu? Kas tasuta? Werise waewa eest. Sandi krosside eest. Nasta kümned orjatud. Selga küürutatud. Ja tänatud. Aga nüüd on mööda. Nüüd ajame selja sirgu. Nüüd oleme meie, kes head teewad. Nüüd kraapigu ise oma kartulid. Meie sõidame autos mööda. Ja sülgame pähe.

Andres. Wahiks wanaeide kropsu, mii teeb.

Ants. Ära siis nii kolelasti kihuta, uue autoga. Kauaks jedamoodi riißt wastu peab. Paha tee peal.

Linda. Kas sul muud ei ole öelda, Ants?

Ants. Ära ole kade. Lase wanainimene ka kord sõidab. Eluaeg küll jala käidub ja raha nüüd on.

Linda. Kas sina usud ka?! Et mina sellepärast? Selle raha pärast?!

Maret. Mis sa täid poisjile peale! Mis sa temast meelitad?

Mari. Mis jina ennast wahetele segad.

Maret. Sina üksi pead segama. Ja saaki wariitfema.

Mari. Mina ei segagi, minu pärast tehku, kuidas tahawad. Egas meie ajal enam omeki sundida saa. Noori inimejst paari minema. Need isegi targad. Teewad, küll, mis teewad.

Mart. Ei ole tarwis sundida, need isegi targad küll.

Maret. Mis nüüd enam sundida. Usjad muidugi hakkamas! Aga ei see Ants ole loll. Küll sel kõit ahukati wembud sees. Ära püüagi teisele prügi silma ajada. Nüüd tal naissi jalaga segada. Ole teise pruuti arwis. Ja sul omal ka peigmees. Ole rahul sellega.

Andres (Lindale). Ärä seä oled weäl ullemäs wehos, kui meä.

Ants (samuti). Ja meä weäl ullemas, kui seä.

Andres. Mii wehto seol on? Omal raha nägo sonnihu.

Ants. Uga, kui ema äsfitab linnukarja kallale!

Andres. Mii linnukarja?

Ants. Kas ja's elad, kui pagan ristirahwa seas? Ja ei tea, mis kiri üllab.

Mari. Ära kardad lindu, ega kedagi. Oled täis mees.

Maret. Äsfitad aga sina peale.

Mari. Mis ja siis hirmutatad teist.

Peeter. Eks ta „kääna“ asju heaks.

Mari. Mis meiegi saame teha?

Maret (wahese torgates). . . . kui raha tarwis.

Mari. Jah. Ole aga sina selle rahaga nüüd.

(Peetrite.) Mis meiegi saame teha? Wõi, mis saad sina? Ei saa sina wäemõimuga wõtta. Ega meie anda.

Peeter. Seda waatame weel.

Andres. Et ole weäl orrel.

Linda. Kas ja siis tahaksid niisugust?

Peeter. Misugust?

Linda. Kes teisele kuulub?

Maret. Kelle teisele ja kuulub?

Linda. Seda tean mina paremini!

Peeter. Mis ja tead?! Kats miljoni! See nüüd ajas ju pea segi. Mis see siis õige on? Kui muud midagi ei ole?! Kui mina talu maha müün. Inventari, hobused ja lehmad rahaks teen. Kas mul ei ole siis kats miljoni?! . . .

Linda. Wõib olla.

Peeter. Mitte võib olla. Waid on.

Linda. No on.

Peeter. Mis ja sest wahetusest saad?!

Linda. Uga ma ei tahagi ju sellest midagi saada! Wõi saate teie kõik siiski niivõisi aru?

Maret. Kõik nehi.

Mari. Kas sina oled kõik.

Andres. Kenele see raha ei kosta. See paneb kaig rabad käima.

Linda. Ka sina, Ants?!

Ants. Sõnjad need, kes waimust waeised, sest nemad ei pruugi üldse aru saada.

Linda. Ma ei uskund, kui õeldi. Uga nüüd saan aru. Ka minagi. Teist mõlemist. Ise olite mõlemad saagi peal wäljas. Ja enese järele teete otsust ka minu üle. Mina ei olnud kummalegi midagi. Raubitsege aga siis edasi! Kus ja kellega tahate. Mina ei olegi asi, teda osta saate! (Tahab minna.)

Mari. Noh, noh! Ära siis ikka tormad.

Ants (teist taktistades). Was langsam kommt, kommt juratas. Kui ja niivõisi lähed, siis ütlemad teised: wiinamarjad on üsna toored, mina neid ei tahagi.

Linda. Selgu, mis tahavad. Minule on see nüüd ükskõik.

Ants. Küll on häda. Häda oli rahata. Ja nüüd weel hullem rahaga! Mjab wiimasegi aruraafuse segi. Nüüd on küll püsti häda käes. Andrei Timoweits! Wana tart mees. Ütle mis peab tegema? . . .

Andres. Mii seä küsid? Egän'to waine et ole. Ärä ole arga. Kamanda. Rahamehed alande kaman-dawad. Kullu ka weäl. Ken sone ei kuule.

Ants. Su sõnad on magusad, kui kärejemesi mu suulaele. Ja tart on su nõuane, sest see loos on nagu Paabeli torn meie keelemurded segi lõõnd. Ja üks ei mõista teist. Uga nüüd wõite kuulda mu käsusõnu — muudu ei tule meil üldse aru ega otsta. Andrei Timoweits! Tee lahti oma suu, kosta ja wasta: kas tahad ja kosiada sedasinast naist, kes on neitsit. Ja kellel pole ühtegi meest. Ega ilmalikku wara. Wõi tahad ja teha kui need, kes on kõlwatud. Kes kosiwad ja jätawad siis saatuse hoolets neitsi ja ülekullatud sõrmused. Ja lähewad ära oma taskide sisse. Ja peawad maksma mandli makstud ja need teised rahad.

Andres. Wahiks kuhu wedi. Küll meä naise wotan. Annaks seä pridani. Kohe wotan. Kohe, üks, kaks, kolm. . .

Maret. Mis andja tema kõigile on!

Andres. Ärä seä mesistaita. Kui mehil asjo aja. Seol jo nüüd on. Wiska. Üks kümme profsenti wai. Wai 20 wai. Kee pulmad kohe. Peiupoisji kohe. Sem-läk oledki kohe. Tuled Suejuu, millal sina tuled. Mande kohwi tassil walmis.

Ants. Ja ja ei taha enam milgi kombel kaubast taganeda?

Andres. En meä tagane.

Ants (Tinnale). On see ka sinu nõu ja tahtmine? Ja ja ei taha mitte oma sõna murda? Ega Andrei Timoweitsi maha jätta? Ei igawesti mitte?

Tiina. Ei ole ma millalgi sõna murdunud. Ega murra. Ega jätta ka maha. Kui see Timoweits aga ühe jalga ei lase.

Andres. En meä liigu. Egä wahi. Toisi poolegi.

Ants. Kel kõrwad on peas, see kuulgu siis: teie ja teie suguwõja päral peab olema kumnes osa kõigist, mis ma sellesinatse loosiga wõitnud.

Maret. Ants, kas ja hull oled!

Andres. Ei see Antso ole loff! Pasitiibo! Pasitiibo! Tiina (uhhes). Utuma! Utuma! Oled ikka hea poisjs.

Ants (tätt andwale Andrejetele). Ja sina ei taha enam milgi kombel wastu punnida?

Andres. En meä punni.

Ants. Tahad temaga jagada omad taskid ja kõik.

Andres. Kaig. Mii waid on.

Ants. Ega ole päraht mingit ütlemist. Et jälle tuidagi sisse weetud? Wõi nii?

Andres. En meä ütle. Muud kui kiidufji.

Maret. Mis su hullu arus on? Kauaks sul sedamoodi raha on? Kui kõigile jagama hakkad!

Ants. Oh mu ema! Ja mu isanaine! Ära kõnele mitte nii, kui need, kes kaduvad. Sest waata ma tahan sullegi oma osa anda. Ja see peab olema kümnes osa. . .

Maret. So! Wõi mulle ei tule sugugi rohkem, kui muilegi? Kes aga uksest sisse tuleb!

Ants. Ära kõnele mitte wähele, kui teewad seda halbid. Sest sinu osa peab olema kümnes osa teist kümmet. Ja see peab olema su päris osa. Igawestest ajast igawesti. Kui sa ainult mu käsu-sõna pead.

Maret. Noh, mis siis weel tuleb?

Ants. Sest waata, sul ei pea olema mingisugust ütlemist selle kohta, keda mina omale naiseks wõtan.

Maret. Tea mis häda mul õelda! Wõta aga minu pärast keda tahad.

Ants (Mari ja Mardi poole). Wõite teiegi seda oma lapsele lubada, ta wõtku, keda tahab.

Mari. Kindlasti. Ei meie poolt ole sõna wastu rääkimist. Wõtku aga tema, keda tahab! Eks ole, isa?

Mart. Ei ole mul teist arwamist. Ta wõtku keda tahab.

Ants. Siis teil ei pea olema ei ühtegi osajagamist sestjnadsest wõidust.

Maret. Tea mis eest siis neile. Kuuled waeled.

Ants. Sest waata need, kes kurjad jüdamest, ei pea mitte ütlemata: Ants Wares on kalli raha eest naise ostnud. Seda ei pea ütlemata ka sina, mu ligimene ja härra Peeter Saar. Mu liisu- ja leeriwend. Ja mu pruudi peigmees. Aga seda ei pea sa mitte ütlemata, et Ants Wares on kawala kauba ja petise tödga su pruudi üle löönud. Ja sellepärast peab sul olema osa sestjnadsest wõidust.

Peeter. Kellel? Minul?

Andres. Kenel?

Maret. Lemal?

Ants (annab). Waata siin on see kuulus loos! Ja seitsekümme osa sellest peab sinu olema!

Peeter. Minu?!

Maret. Hull! Hull! Hull!

Mari. Mis jaoks siis temale?!

Andres. Wahiks lolli!

Ants (edasi). Seitsekümme osa peab sinu pärast olema! Ja kõigi su naise ja laste pärast. Ja seda ei pea sul arawõetama. Ei igawesti mitte. (Sindale.) Aga sina, kes kõige ilusam naiste seas, mina ei ole mitte pime. Ma näen su kahtluisis haawatud südant. Ja huuli täis pilget ja walu. Aga mina ei ole oma suud lahti teind, kui winas, mis wiiake ära tappa. Sest minugi hingest närib uss. Ja nõnda ei wõi meie elada, ei päewagi mitte. Sinu osa on nüüd walik meie wahel. Waata, siin seisab mina, Ants Wares, kellel ep ole ühtegi maapealset wara. . . Ja seal tema, mu wend ja kaaswõitleja Peeter Saar, kelle meelega all on nüüd kõik need pudulokustsed ja rahad. Tahad sa nüüdki

weel minu poole hoida, siis ei pea tepe kellegi juures enam kassipidi mõtlemist leitama. Tahad sa aga oma palenägu minust ärapäörata, siis ei pea minu suust ainultki halba sõna tulema. Üksi tahan ma ahjule kummul heita, oma silmapisaratega kerise kiwe niisutada ja sulle raha jätkuks ja eluks õnne paluda.

Linda (ülgutatult teise käsi wõttes). Ants!

Andres. Toine lolli!

Linda. Kas sul maksis? . . . Minu pärast. . .

Ants. Ja sinul minu pärast. Kuid ärgem waielgem mitte isekesiks selle üle. Sest tõest, tõest mina ütlen sulle: Lollimad oleme mõlemad.

Linda. Olgu ennemini loll, kui petis. (Peetrite.) Wahest usud nüüd sinagi? . . .

Peeter. Nüüd muidugi. Kui mõlemad sõnu teoga tõendate!

Linda. Ja ei ole enam minuga kuri?

Peeter. Ei ole põhjust kurjustamiseks.

Linda (rõõmsalt). Ja wõime lahku minna kui sõbrad?!. Eks ole?

Peeter (tätt andes). Olgu.

Linda (wanematele). Ja teie samuti?

Mari (külmalt). Meie luba on sul käes. Tee, kuidas aga tahad.

Mart. Nii sündku meie asi, nii käigu meie käji, kui tema tahab ülewalt.

Andres. Mii siis weäl. Seegi tah .b. Muudkui pulmad. Ongi kohe. Meä Tiinaga. Anho omaga. Di sedä wilet ja nakso. Mii siis tuleb. Näe ongi kohe. Pudel kohe. Kostintjad kohe. (Laua juures pudelit awada püüdes.) Ei tule forki. (Tinale.) Look naaskel!

Linda. Ja lugu wõits ilusti lõppeda. Minult sauna-ema on kurb.

Maret (nutab). Sa kuuled ometi. Legi enese paljaks. Legi puupaljaks. Kes ikka lolliks sündind, ei sel tule aru Soomest ega Jaarest. Kõrtsist ega koolist.

Ants. Oh, minu sündimata wenna ja olemata õe ema ja mu naise ämm, ära kõnele mitte nii, kui need, kes ei tunne usu-asjandust. Sest waata jumal armastab lahket andjat, ega falli mitte, et sina autos kihutad ja teistele pähe sülgad. Tema wõtab ühe ritka ja teise waele, ühe numbri ja teise nulli, ning arwab nad kofku. Ja kui ta seda on teind ja summa kabele jagand, on tal demokraatlik kestmine käes. Lemagi käib nüüd ajaga ühes ja ütleb: kellel on, sellest peab wõetama ja sellele antama, kellel ei ühtegi on?

Andres. Wahiks! Wai peris kommunisti.

Maret. Kas sulle andis mõni? Kui hädas olid?

Ants. Ka minuga. Ja meie kõikidega on ta seda teind.

Maret. Nje oled see kõik.

Ants. Ma olin ainult tööriist wägewama käes.

Maret. Sellel weel paremaid tööriistu ei olnud?

Andres. Stawo! Kene siis weäl tahab, kui ahwofati ei kolba.

Ants. Ma tahan teile ilmutada oma südame sa-
lajamad asjad. Waata see sündis ülemineval öösel.
Olin ma parajasti uinund ja mõistlikku talupoja norri
aland, kui seisis ta minu koftu ees. Selge, wolge, is-
sanda ingel. Koputas mulle wastu sõrku ja ütles:
Ants Wares, ära maga mitte maas, kui teewad seda
härjad, kes kaugekt laadale aetud. Tõuse üles, sest sa
oled suure loosi wõitnud. Krapsojin üles, sest minu
meel jai üpris väga rõõmsaks. Panin kirja, mis ma
olin kuulnud ja läkitasin ajalehe toimetusele. Ja nemad
on seda tänaste lehtede läbi teatawaks teind kõigile
maailma rahwale.

Linda (arusaades). Ah sina siis. . .

Ants. See koft oli tema tark nõu, et meist
kõigest pidi saama üks kelmine. Sest waata, wend
Andruska on number, temal on omad tatsid ja kaig,
aga Tiina null. Ja see peab olema koftu üks kelm-
mine. Taas kelmiseks on ta arwand neitsi Linda ja
Ants Wares, sest üks on number ja teine null. Ja ei
ühtegi enam. Me kelmise ei ole ta ka arwand här-
ra Saart. Tema ise on küll number, aga loos on null,
sest seejinane ei ole ühtegi wõitnud.

Rõik (segamind). Kuidas? Mis? Ei olegi wõitnud?!
Mis nüüd? Tõgab jälle?

Andres (willistab). Ühwhüü! Woit tebe looji!

Mart. Ema, kas sa kuuled, loos ei olegi wõitnud!

Mari (pahuralt). Kas sa üksi ei kuule!

Peeter. Kuidas ta siis wõitnud ei ole?! (Ajalehe
wõttes.) Siin on ju omeli. . . (Loeb.) Önn õiges pai-
gas. Nagu meile teatatakse on tänasel loojimisel pea-
wõit 2 miljoni senti langend kelmale nooremehele Ants
Waresele. . . Önnelooji number 315 on kohalikest
kauplusest ostnud. . . Kõh? . . .

Ants. Mii ma küll teatajin ja sealt ma ka ostsin,
aga ta sinder läks teisele numbrile.

Peeter. Kuidas teisele numbrile? (Wõtab pileti.)
Siin on ju omeli. . . (Jääd lollit waatama.) 316 . . .
kuusteistkümmend. . .

Tiina. Siis ei ole ju wõidu nummergi?

Maret. Kumb see siis nüüd õige on?

Ants. Digeid on ju mõlemad.

Peeter. Kuidas õiged? Ajalehes on üks, aga
piletil teine?! . . .

Ants. Seep see paha asi on.

Maret. Ja sina ei olegi wõitnud?!

Ants. Mii tuleb wälja.

Peeter. Mis siin tuleb? Puht kelmus wälja.
Muud midagi. Sa saatsid ajalehele wale sõnumi!

Ants. Kust teadsin mina? Mis õige wõi wale?
Mis wõlbi, seda kirjutasin. Waletas ingel — waletasin
mina.

Peeter. Ingel! Ingel. . .

Andres. Hõh-hõh-hõh! Väks. Mofas. Nee sun-
red rahad. Jollitü nüüd oma silmämuni. Wai ää
jollitü. Panets taas werola ümber. Muudo lähed lohki.

Peeter (wihajelt). Waat, kui löön su weel lõhki!

Andres. Totand mul lööjä. (Rõõmsalt Antsule.)
Me löid raiska, mii ikke ahwokati, see ahwokati. Meä
kardin kofe. Egän to wigorimeäsi ole usko. Üleööb
taas. Minda löigi. A egä senest. Meäs oledki kofe.
Täitfa wunts kofe. A mii nüüd teäd? (Peetrit tähen-
dades.) Nää sober wihane. Tahab raha. Meä tahan
raha. Wana eite tahab raha.

Maret. Ära sina eide eest murekse.

Andres. A kuid siis? Ise tahid jo kangekt.
Audoga soita. Ja toisile pähe sülg. A mii nüüd. Mo-
kas. Kaig. Halka taas kartuli kraapimä.

Maret. Sa kuuled. Räägib ka. Kui ise naljast
aru ei saa. Mina olen pererahwaga enne läbi saand.
Saan pärast ka. Waata aga ise. Kuidas oma lapse
rahad makstud saad.

Linda. Mispärast maksta? Ega siis tule midagi
kui kofitakse.

Maret. Dota. Millal see kofib. Kui raha ei saa.

Tiina. Ega ta's narr ole? Et jälle taganema
hakkab. Ta ju täis mehine mees.

Andres. No mehine ikke. (Peetrite näidaetes.) Egänd
to olegi. Nägo moni meäs. Kuraasitti. Omi lehma ja
siguga. Meä ütlin kofe. Et ole weäl orrel.

Peeter. Ja sina oled?

Andres. Teä mii meol wigä. Omad tatsid ja
kaig. Naise w odan ka. Egänd to narri en ole. Et
mandli raha maksan.

Linda. Bravo! Kui pealegi weel nii tubli tüd-
ruk! Nagu Tiina.

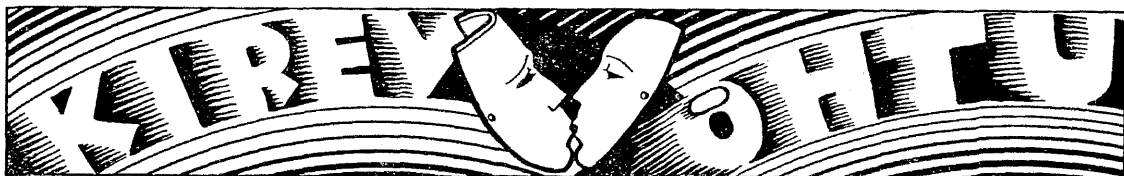
Andres. Dige. Raha ei ole. Aga olgo. (Tatjutab
Tiinale rinna peale.) Muudo täis wänge eite. Ja teä mii
toisilgi. Wanul oma kowa wärki. Egänd to leitwa puu-
dust ole. Ja wäimees ka. Poissi nägo kombef. Pää
puhtist wigorist kofko pando. Küll see loasid woidab.
Saab raha ja kaig. Audod ja kaig. (Maretile.) Soidad
seägi weäl. Mito kers. Ja sülgid ka. (Peetrite.) Ja mii
seägi nõsõdad! Omal ka lehmäd. Seäd ja porjad. Ets
ole, õige, Antso?

Ants. Tõest, tõest, mina ütlen teile: ärge kur-
wastage sellejinadse looji pärast, waid rõõmustage ühes
inglitega, et waesed lastede lapsed on kodu leidnud ja
wõlgem igauhega, kuidas asi kellegisse suhtub: issand
on annud, issand on wõtnud! Amen.

Andres. Aga meä ütlen pääle aamenti weäl.
Olgo nüüd kuidu on. A meä saa naise. Ja Antso
saab naise. (Peetrite.) Aga seä, wa külli jääd ilmä.

E s r i e.

Lõpp.

Kriidijoon

D. Wasiljewi wäike nali

Dsalised:

Härra.

Teener.

Koht — tuba.

Teener (pühib asjadelt tolm, laua juure jõudes märkab sääl paberositarpi, vaatab ettevaatlikult ümber, võtab karbist ruttu mõned paberosid ja pistab need omale westitastu).

Härra (tõrwaltoas). August! August!

Teener (kohtub, korraldab end ja ruttab teise tuppa).

Härra (tuleb teenrile toetudes, kapi najal, üks jalg rätikdesse mähitub, lähneb tugitoolini ja lastub sellele). Mul on janu. . . tahaksin klaas weini. . . (Võtab tastust võtmekimbu.) August. . . (üht võtit näppude vahel hoides ja teisega mängides) too mulle keldrist kannutäis weini — tead see wäitene waadikse wärsatut kätt. Siin on wäitese kapi wõti, wäiteseist leiad juure kapi wõtme ja suurest kapist keldri wõtme.

Teener (eõmustub, võtab wäiteseist kapist wõtme, läheb juure kapi juurde, võtab säält keldriwõtme).

Härra (awab samal ajal paberositarbi, vaatab kahtlaselt teenri poole, tuleb siis kawalale mõttele, naerab endamisi). August, kas sääl suures kapis ei ole küff kriiti?

Teener (waatab). On küll härra!!

Härra. Too siia.

Teener (toob kriiditüki).

Härra (võtab kriiditüki). Sa trimpad mul alati kere weini täis, kui keldris kätid! Et sa seekord kiusa-

tusele jõuaksid wastu panna, siis tõmban sulle kriidijoon üle suu. Tule siia!

Teener (lummarudub tufaselt härra poole).

Härra (teeb nagu tõmbab kriidiga, kuid tegelikult tõmbab waid sõrmega teenril risti üle huulte). Tagasi tulles peab sul joon puutumatu olema, wastasel korral kaotad koha.

Teener (ajab end mossis näol sirgu, nagu rahwa poole, et rahwas näets, et tal joont pole, tõrwale). Dotsa sa, kiffipung! Dskad sina, oskan ka mina! (Ära.)

Härra (naerab mõnufalt oma mõtte üle ja hakkab siis ajalehte lugema, oma haiget jalga forduwalt maskeerides).

Teener (tuleb wäitsemä wahaja järele weinikannuga, üle huulte paits kriidijoon tõmmatud, paneb kannu lauale ja wõtmekimbu härra kätte).

Härra (soob, silmitses Augusti nägu, muutub tõsiseks). Kuule, August, sa pole enam minu teener.

Teener (kimbatufes). Kuidas nii, härra?

Härra. Silmapilk lahtu.

Teener. Aga miks siis, härra?

Härra. Sest et sa keldris käies minu weini jõid.

Teener. Ei härra, seda ma ei teind.

Härra. Mis? Seda tunnistas ju kriidijoon.

Teener (allatumult). Kriidijoon on puutumatu.

Härra. Ja muidugi, sest et ma sulle joont üldse ei tõmmanudki!

Teener (ehmub, pühib ruttu kriidijoon ära).

Gesriie ruttu.

Hirmutatud kosilane

B. Luide wäike nali

Dsalised:

Kingseppmeister.

Noormees.

Lawa — kingsepatöötuba.

Kingsepp (töölaua taga, tuueta, tööpõllega, priid ninal, loeb ajalehte).

Noormees (wälsas, koputab).

Kingsepp. Sisje!

Noormees (tuleb lillekimbuga, wiisatas). Tere, härra meister!

Kingsepp (imestab, aujalt). Naa, härra Wiros!
Tere tulemast! Näitse, nagu oleksite kosjateel. (Wäga
tõsiselt.) Ega te ometi abielluda ei mõtle?

Noormees (tahab wastata).

Kingsepp (ruttu edasi rääkides). Noormees, kuigi
teile häämeelega pulmasaapaid walmistaksin, siiski kaa-
luge seda asja tõsisemalt järele. 20 aastat elan abielu,
kuulge mind, need ei ole olnud rahu ega rõõmu aastad!
Parem tofi täis kirpe, kui naine naha pääl.

Noormees (tahab rääkida).

Kingsepp. Teie aastates waadatakse naiste-
rahwa pääle weel teise pilguga; pannakse enam wäli-
must tähele, aga ma ütlen teile: igas naises peitub
tükike saatanat. Mind on abielu naistewihkajaks teinud
ja sellepärast pean enese kohuseks, kõiki hoiatada selle
rumala sammu eest. Teie olete mulle armas wana
kumbe ja tutaw, härra Wiros, teid tahan iseäranis
hoiatada.

Noormees (tahab rääkida).

Kingsepp. Uskuge mind, armas sõber, kuidas
wanad, nii ka meie noored Gewa-tütred. Wanad on
neile halvaks eestujuks. Wanadelt õpiwad nad kõit
wigurid ja teewad siis pärast oma meestega samu
tempe. Üks ei ole teisest parem.

Noormees (tuulast tähelepanuga). Wäga hää, härra
meister. Teie jutt paneb mind tõesti weel järele mõt-
lema. Aga lilled — mis nendega teen? Rahju, kui
nad kasutamatuks närtsiksid. Andke nad oma preili tütrele.

Kingsepp. Minu Elmale? (Ehmatab.) Aga,
armsam härra Wiros, miks siis just temale?

Noormees (usse juures). Miks siis mitte! Te-
male ma ju kosja tulingi! Nägemiseni! (Ara.)

Kingsepp. Minu tütrele! (Wangeb istmele.)

E s r i e.

Linnud omavahel

Li lugu tihasest, varblasest ja varesest

Noor, lõbus, kena varblane
kord istus uhkelt aknalaudel.
Ta hoidis saba kõrgele
sest muret polnud tema laugel.
„Sirts, sirts. Sirts, sirts“.

Kuid akna taga — tihane
kuldpuuris vangis nuttes vaevleb.
Ta näeb, kuis kargleb varblane
ja igatsedes kurvalt kaebleb:
„Tillip, tillip. Tillip, tillip“.

Ka noor ja lõbus varblane
säälmärkas tihast kuldses puuris.
Nüüd töötas nokk ja sabake,
ta sissekäiku hoolsalt uuris.
„Sirts, sirts. Sirts, sirts“.

Must wana vares korstna päält
näis hoolsalt silmitsevat lugu.
„Ma kihutan su metsa säält,
ja annan sulle vastu pugu.
Vaak, vaak. Vaak, vaak.“

Kuid uhkelt vastas varblane:
„Sa rumal vares ära vaagu!
Mu armas kena tihane,
mu'st päästja ingel talle saagu.
Sirts, sirts. Sirts, sirts“.

„Sind ootan, rütütel varblane“,
nüüd vastas tihane nii õrnalt.
„Klaas puruks löö, mind vabaks tee!“
ta igatsedes kaebas kurvalt.
„Tillip, tillip. Tillip, tillip“.

Siis wana vares vastik must,
täis kurjust kraaksus hirmsas vihas:
„Ei tihane näe vabadust,
ja varblane võib kõnge ihas.
Vaak, vaak. Vaak, vaak.“

Ning külmas tõest' aus varblane,
ei suutnud päästa tihast.
Ja piinas lõppes tihane,
veel needes saatust vihas.
„Sirts, sirts. Tillip, tillip. Vaak, vaak“.

ARTUR ADSON:

Iluduskuninganna

Komöödia 3 vaatuses

Esietendus „Estonia“ teatris 18.IX 32
Lavastaja: Hanno Kompus
Dekoraator: Aleks. Tuurand

Tegelased

Rein Mägraken, kingseppmeister — P. Pinna.
Emand Loviise Mägraken — B. Kuuskman.
Ellen Riismandel, ta tütar eelmisest abielust — M. Niilus-
Lia-Mia, Mägrakeste plikast-tütar — S. Reek. [Parikas.
August Praks, autojuht — K. Lents.
Ossi Pura, kingsepa õpipoiss — H. Laur.
Krahv Georg P. E. Du Lay — A. Lauter.
Reporter, „Tervis ja Ilu“ toimetusest — Ed. Tinn.
Max Kaplan, noor sportlane ja diletant kunstides A. Esperk.
Emand Rosenberg, kojanaine — M. Luts.
Kelner, hotell „Excelsior“is — A. Jõgi.

Luuletaja, näitekirjanik ja teatriarvustaja Artur Adson saadab „Iluduskuninganna“ näol avalikkuse ette oma esimese komöödia, olles seni kirjutanud ainult draamasid ja näidendeid („Läheb mööda“, „Toomapäev“, „Neli kuningat“, „Lauluisa ja Kirjaneitsi“). Kuid huumor ei ole sellele kirjanikule tundmata ala, tarvitseb vaid meele tuletada vastavaid stseene ja kuje ta eelmistest lavateostest.

Käesolev komöödia, nagu juba päälkiri näitab, kajastab nähtusi, mis viimaseil aastail on avalikkuse huvipunktideks, seega teos omab päevakohase värvingu ja on tükk meie tänapäeva elust. Kuid sellega autor ei lepi: komöödia mottoks on ta võtnud värsirea „et vaene pea rikkaks saab“, selles on teose sügavam mõte, mille kohaselt vaatluse ja suhtlemise alla on võetud küsimus vaesusest ja rikkusest, täpsemalt: teenimatult rikkaks saamise püüe ja snobism. Nõnda omab teos tähenduse, mis ulatub kaugemale kui tänapäev ja selle kajastus,

tähenduse, mis ei tarvitse kustuda ühes moenähtuse kadumisega. Teose värskuse kestvust peaks tagama ka rida tüüpe ja karaktereid, mille kujundamisele ja arendamisele autor on erilist rõhku pannud.

Artur Adson

Oma tegelastega autor ei ole sihtinud mitte kindlause tundud ja teatud isikusse, vaid ta on nad loonud oma enese arusaamisest ja ette kujutusest, samuti nagu ta teose sündmuskäigu arendamises sammub oma rada.

Üldsuse huvist kõnealuse lavateose vastu tunnistab see, et komöödia ei jõudnud veel „Loomingus“ lõpuni ilmuda, kui juba rida meie suuremaid teatreid selle oma mängukavadesse võttis, samal ajal tuli meie naaberriigist Lätist sooviavaldusi komöödia tõlkimiseks.

Maateatrite isetegevusest

Meile kirjutavad teatritegelased

KOPLI RAHVAMAJA NÄITETRUPP

Ülemine rida vasakult: Aleksander Rõuk, Artur Lats, Teora Taler, Karl Blumbach, Osvald Aus, Georg Siiman. Keskmine rida: Voldemar Vaarmann, Arnold Altosaar, näitejuht Voldemar Lats, Artur Grünfeldt, Riti Rehemaa, Ksenja Siinor, Heinrich Tuula. Alumine rida: Eti Hansen, Ellen Uuk, Agnes Heiduk, Karl Vender.

Kopli Rahvamaja näitetrupp on oma töös olnud väga aktiivne ja järjekindel. Ettekantud lavateoseid on terve pikk rida, nende hulgas mõnedki üsna rasked ja nõudlikud näidendid. Nimetada võiks neist M. Gorki „Põhjas“, R. Vossi „Suüdi“, A. Kitzbergi „Tuulte pöörises“, M. Canthi „Roinila talus“, „Dr. Ameerikast“, „Voorus“ jne. Käesoleval aastal on erilist rõhku pandud algupäranditele. Nii nähti laval H. Raudsepa „Mikumärdit“ ja „Põrund aru õnnistust“. Viimaseks lavastuseks oli novembri kuus s. a. B. Kangermani „Reedu-poiss ja Liisi“. Praegu on trupil ettevalmistusel sama autori „Mu meelen kuldne kodukotus“.

Töökale näitetrupile energilise näitejuhi hr. Latsiga eesotsas — palju edu!

—n.

„TALUPOEGADE PRESIDENT“ JA „AGULIRAHVAS LÄHEB AJALUKKU“ KAELASEL

Novembri alul lavastas „Kaelase Rahvaklubi“ oma ümber koondunud energiliste noorte osavõtul hooaja populaarsema lavateose, J. Leemetsa 3 v. komöödia „Talupoegade president“ (President Nuiatust). Teose kallal oli palju vaeva nähtud, mille tõttu ettekanne hiilgavalt õnnestus.

Praegu on sama Rahvaklubi hoolega töös M. Metsanurga 3. v. komöödia „Agulirahvas läheb ajalukku“ õppimisega. Seda on kavatsus ette kanda detsembris Uduvere Põllumeeste Ühingu ruumes. Kaelase noortele palju edu!

P. V. M.

GOGOLI „NAISEVÖTT“ ROOSAS

Vastse-Roosa Ü. E. N. Ü. osakond korraldas 20. XI s. a. oma hooaja avapeo, millel kanti ette Gogoli 3 v. komöödia „Naisevött“. Ettekanne õnnestus päris rahuldavalt, kuna tööd oli tehtud. Vaatamata väiksele ümbruskonnale oli peol siiski rahvast oodatavast rohkem ja sissetulek ületas tublisti kõik senipeetud peod Vastse-Roosas.

V. T.

„HALJAL OKSAL“ VAABINAS

Vaabina Rahvaraamatukogu Seltsi mängis 20. XI s. a. M. Metsanurga 3 v. komöödia „Haljal oksal“, milline näidend teatavasti väga ilmekalt kujutab nüüdisaja äride pankrotiseisukorda ja kokkuvarisemist. Näidendi õppimisega käis kaasas ebaõnn, sest mitmel tähtpäeval, mil näidendit pidi mängitama, oli ilmastik ebasoodne. Seekord ilmastik oli suurepärane, mille tõttu ka publikut oli elavalt, siiski mitte palju. Näidend läi läbi. Seks aitasid eriti kaasa maitsekad dekoratsioonid. Ja ehkki mäng, eriti kokkumäng paiguti lonkas, jäi publik nähtuga rahule.

Peab siiski konstateerima fakti, et mängutase Vaabinas viimasel ajal langeb. Näitejuht ja näitlejad peaksid seda kurba nähet eriti südamesse võtma.

V. T.

„KOIDULA“ ON KÕNEAINEKS!

Vaevalt on ükski teine näidend meil Eestis saand nii suure sulemeeste tähelepanu osaliseks, kui H. Vuolijoe-Murrik'i „Koidula“. Juba varakult enne seda, kui avastati ümbrik autori nimega, liikus ajakirjanduses kui ka teatrikuluaarides igasugu arvamisi ja ennustusi teose autori kui ka sisu kohta. Kõrvalseisjatele osutus muidugi kõige huvitavamaks päev, mil toimus esietendus „Estonia“ teatris ning sellele järgneva päeva õhtu, mil ilmusid värsked ajalehed värske arvustistega. Oli tekkinud kaks kokkuvõtet: ühe järele maeti „Koidula“ loorberitesse ja sellega nähtavasti ühines ka näidendite võistluse jury, tunnistades „Koidula“ meie parimaks näidendiks ja määrates tema autorile aukartust äratava autasu: Kr. 1000.— Teine kokkuvõte aga oli teisel arvamisel. Nõnda arvas ArA „Vaba Maas“, et „Koidula“ autor Koidula suhtes on pa-

tustand, tuues valeandmeid ajaloost ning et teos seetõttu näib pilkamisena meie suurimast naisluuletajast. Umbes sama arvamist jagas „Postimehes“ H. Visnapuu, nimetades muide ka, et „Koidula“ oma kunstiliselt küpsuselt ei küüni A. Adsoni „Lauluisa ja kirjaneitsini“, millest siis loomulikult ka järelduse võib teha, et siiski tegemist pole parima näidendiga Eestis. Eitavat seisukohta jagas ka „Rahva Sõnas“ O. Kurmiste, leides, et Koidulaga on publikule tehtud haledat nalja. Tekkis stüdistusi, milles juryliigetele heideti ette mittearpoletust ning auhindamist nimetati „bolševismiks meie kirjanduses.“ Asi muutus üha huvitavamaks, kuna sellele arvamisega „Päevalehes“ üks jury liige avaliku kirjaga vastas, ning asi isegi aukohtusse ulatus. Vahepeäl aga mängis „Estonia“ „Koidulat“ täiskiilutud saalidele, publik oli vaimustuses, näitlejatele sadas lillekorve, ning autorgi astus ajakirjanduses välja enda kaitseks.

Nüüd, võib siis arvata, on „Koidula“ huvipunkt möödas. „Estonia“ repertuaaris on ta esialul oma aja läbi teind, provintsiteatrid teda mängida ei jõua ning nõnda ta arvatavasti leiab kasutamise vaid literatuurina. Kuid Koidulast, kui inimesest räägitakse ikka ja jälle. Nii analüüsirib Dr. Kirschenberg Koidulat kui hinge- ja närviarst, ning leiab, et Koidula polnud mitte „naine, kes tahtis olla nagu teisedki naised“, vaid „naine, kes ei tahtnud olla naine“. Ja keerdkäigud meie ärkamisaja poetessi ümber jätkuvad, kuna on jõutud isegi Koidula tütarдени.

Kuid kas meist siiski üks või teine õieti aru suudab saada selle inimese hingest, kes meie kodumaale kord hingepisaratest pärgi on pütüdnud punuda — see jääb küsimuseks.

—r. —e.

KUTSELISTEL TEATRITEL TEKIVAD RÄNDTRUPID

See nähe võtab viimasel ajal eriti hoogu. Nii teeb „Ugala“ teater Viljandis oma noortetrupiga järjekindlalt ümbruskonna maalavadel ringkäike ja annab külaskäigu etendusi „teatri majandusliku külje kindlustamiseks“, nagu säälese ajakirjanduse bürooteateis seisab. Pärnu „Endla“ korraldab ringreise samal eesmärgil ja koguni kolme trupiga. Seejuures on trupis üks või kaks vanemat, nimega näitlejat, mille kulul tehakse reklaami, kuna teised tegelased on asjaarmastajad.

On väga armas, kui ikka ka väikseid maalavu peetakse silmas, siis väike mees teab kah midagi vaadata. Kuid siis igatahes peab sel suuremal mehel ka hädad olema pakkuda, sest lihtsaks „majandusliku külje kindlustamiseks“ on maa-mehe taskud praegusel hetkel liiga tühjad.

Pääleegi tekib sellest küsimus: kas maameestel üldse enam maksab teatrit teha, kui selle eest linnamedel nii südilt hoolitsevad? Ja teine küsimus: kas saab sellistest külaskäikudest maalava omale uut elujõudu või on see temale luigelauluks?

P. V.

Väikelavade mängukava:

November 1932

ADAVERE K.-L. KOMP.

L. Perandi „Miss Vibavere“. Nali 2 v.

AVINURME 6-KL. ALGKOOL

H. Vaksi „Tuutulinna moosekandid“. Lasten. 3 v

ÄNARI RAHVARAAMATUKOGU SELTS

H. Anto „Nooruse patud“. Draama 1 v.

EINMANNI HARIDUSSELTS

F. Arras „Tammiste tütar“. Näid. 4 v.

INGLISTE Ü. E. N. Ü. OSAKOND

K. Halme „Kändude ääres“. Dr. 3 v.

JÄRVAKANDI Ü. E. N. Ü. OSAKOND

Kõiv-Kangermani „Jorupera peremehed“. Nali 3 v.

KABALA MUUSIKA JA KIRJANDUSE SELTS

H. Visnapuu „Meie küla poisid“. Rhvt. 3 v.

KEHTNA TULETÖRJE ÜHING

B. Kangermani „Reedu-poiss ja Liisi“. Rhvt. 3 v.

KEHRA ALGKOOL

Kr. Rutoffi „Väimehed“. Nali 3 v.

KIKU-ARUKÜLA TULET. ÜHING

B. Kangermani „Mu kuldne kodukotus“. Näid. 2 v.

KOHTLA ALGKOOL

E. Linde „Kaks maailma“. Dr. 3 v.

KOPLI RAHVAMAJA

B. Kangermani „Reedu-poiss ja Liisi“. Rhvt. 3 v.

KOSE HARIDUSSELTS

„Tuletõrjepäämees Kuslap“. Näid. 3 v.

KURSI HARIDUSSELTS

M. Metsanurga „Mässuvaim“. Näid. 3 v.

KÖPU Ü. E. N. Ü. OSAK.

E. Linde „Veendund poissmehed“. Nali 3 v.

MASSU LAULU-MUUSIKA ÜHING

Kr. Rutoffi „Väimehed“. Nali 3 v.

NARVA „ILMARINE“

„Armsam kõigest kodutalu“. Operett 3 v.

NÕO LAULU SELTS

B. Kangermani „Reedu-poiss ja Liisi“. Rhvt. 3 v.

NÕVA ALGKOOL

H. Stromi „Musu ei ole patt“. Kom. 3 v.

ORAVA TULETÖRJE ÜHING

A. Kleiuse „Purjus laip“. Kom. 3 v.

PALDISKI TULETÖRJE ÜHING

P. Luide „Otsatalu õnneputus“. Kom. 3 v.

PÕLVA HARIDUSSELTS

A. Trilljärve „Emajõe lõoke“. Operett 3 v.

PUKA TULETÖRJE ÜHING

J. Leemetsa „Talupoegade president“. Kom. 3 v.

RÕUGE KAITSELIIT

B. Kangermani „Reedu-poiss ja Liisi“. Rhvt. 3 v.

RANNA HARIDUSSELTS

J. Metsa „Uniküla iludusvõistlus“. Farss 2 v.

SAADJÄRVE HARIDUSSELTS

J. Migeri „Õpetajahärra jumalav. lambad“. Kom. 4 v.

SAKA TULETÖRJE ÜHING

A. Kleiuse „Varssavi onutütar“.

SAUE-JÕGISOO HARIDUSSELTS

„Jorupera peremehed“. Kom. 3 v.

TALLINNA KOMMERTSGÜMNAASIUM

„Salavaimud“. Nali 1 v.

TALLINNA PEDAGOOGIUM

B. Kangermani „Mu kuldne kodukotus“. N. 2 v.

VAINOPÄÄ-EISMA RAHVARAAMATUKOGU

J. Leemetsa „Talupoegade president“. Rhvt. 3 v.

VALGA EESTI NAISSELTS

H. Vaksi „Tuutulinna moosekandid“. Lasten. 3 v.